

# ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ MESLEKİ ETİK İLKELERİNE UYMA DÜZEYLERİNE YÖNELİK ALGILARI\*

Öğr. Gör. Yahya SÖNMEZ\*\*

Arş. Gör. Fatih ALTINIŞIK\*\*\*

Araştırma Makalesi/Research Article

Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi  
2021, 23(Özel Sayı), ÖS81 – ÖS100

## ÖZ

Bu çalışma, üniversitede eğitim gören ve muhasebe dersi alan öğrencilerin muhasebe meslek etiğine ilişkin algılarını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Uygulanan anket sonucunda elde edilen verilerin dağılımı parametrik olmayan istatistikî metotlarla analiz edilmiş ve demografik değişkenlerle öğrencilerin meslek etiği algıları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Yapılan analizler neticesinde; muhasebe meslek mensupları tarafından en çok uyulan etik ilkenin “mesleki davranış”, uyulmayan ilkenin ise “dürüstlük” olduğu düşüncesinin öğrenciler arasında hâkim olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca demografik değişkenlerden “Ailede/yakın çevrede muhasebe meslek mensubu bulunmakta mıdır?”, “Genel ağırlıklı not ortalaması” ve “Staj yapma/çalışma durumuna göre öğrencilerin meslek etiğine ilişkin algılarının istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Ülkeler açısından kalkınmanın araçlarından biri olan mesleki etik ilkelerinin muhasebe meslek mensubu aday öğrenciler tarafından nasıl algılandığını ve öğrencilerin, meslek mensuplarının bu ilkelere uyma düzeyleri hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmaya yönelik bu araştırmanın, iş dünyasında ve ekonomide olumlu etkileri olacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Etik, Meslek Etiği, Muhasebe Meslek Mensubu

**JEL Sınıflandırması:** M40, M41

\* Makale Gönderim Tarihi: 07.12.2020, Makale Kabul Tarihi: 25.02.2021

Bu çalışma, 22-23 Ekim 2020 tarihlerinde MÖDAV tarafından düzenlenen MODAVICA 2020 17. Uluslararası Muhasebe Konferansında sunulan bildirinin, yeniden düzenlenerek genişletilmiş halidir.

\*\* Kastamonu Üniversitesi, Daday Nafi ve Ümit Çeri Meslek Yüksekokulu, Finans, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, [yahyasonmez@kastamonu.edu.tr](mailto:yahyasonmez@kastamonu.edu.tr), [orcid.org/0000-0003-1486-2456](https://orcid.org/0000-0003-1486-2456)

\*\*\* Kayseri Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümü, [fatih@kayseri.edu.tr](mailto:fatih@kayseri.edu.tr), [orcid.org/0000-0002-5480-0260](https://orcid.org/0000-0002-5480-0260)

**Atf (Citation):** Sönmez, Y. ve Altınışik, F. (2021). Üniversite öğrencilerinin muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine yönelik algıları. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 23(Özel Sayı), ÖS81–ÖS100. <https://doi.org/10.31460/mbdd.836622>

## PERCEPTIONS OF UNIVERSITY STUDENTS ABOUT THE ACCOUNTING PROFESSIONALS COMPLIANCE LEVELS TO THE PRINCIPLES OF PROFESSIONAL ETHICS

### ABSTRACT

The aim of this study is to determine the perceptions of students on professional accounting ethics who study at universities and take accounting courses. The distribution of the data collected by a questionnaire is analyzed using non-parametric statistical methods and the relationship between demographic variables and students' perceptions of professional ethics is researched. As a result of the analysis; it is determined that the opinion that the most complied ethical principle by accounting professionals is "professional behavior" and the least complied ethical principle by accounting professionals is "honesty" is common among the students. In addition, it is determined that students' perceptions on professional ethics differs statistically regarding to demographic variables such "Are there any accounting professionals in the family/environment?", "General weighted grade average" and "Internship/working status". This research is thought to have positive effects on the business world and economy. Because it is aimed to reveal how the principles of professional ethics, which are one of the development tools for countries, are perceived by the students who are candidates for accounting profession and the students' opinions about the level of compliance of the members of the profession with these principles.

**Keywords:** Ethics, Professional Ethics, Accounting Professional

**JEL Classification:** M40, M41

### 1. GİRİŞ

Etik, hayata dair her alanda insanların davranışlarına yön veren standartlar ve prensipler olarak doğru ile yanlış birbirinden ayırt edebilme biçiminde algılanmaktadır. Bu nedenle, tarih boyunca toplumlar ve kültürler kendilerine özgü kurallar oluşturmuşlardır. Bu kuralların oluşturulmasında kimi zaman din ve gelenekler, kimi zaman ise meslek gruplarına ait çeşitli özellikler etkili olmaktadır. Genel anlamda etik ile meslek etiği dünyada ve ülkemizde pek çok alanda gündemin ön sıralarında yer almakta ve her meslek dalı için meslek etiği ile ilgili kurallar ortaya konulmaktadır.

Başta teknolojik gelişmeler olmak üzere günümüzde yaşanan pek çok gelişmeye bağlı olarak yeniden şekillenen ekonomik sistemde, bireyler mekândan bağımsız bir şekilde oldukça geniş bir bilgi ağına erişebilmekte ve diledikleri çoğu finansal işlemi rahatlıkla gerçekleştirebilmektedirler. Bu durum neticesinde şirketlere ait finansal veriler daha geniş kitleler tarafından izlenir hale gelmiştir. İçinde bulunduğumuz yüzyılın başlarında finansal tablolar kullanılarak yapılan çeşitli hilelerle hissedarların yanıltılması sonucu ortaya çıkan skandallar pek çok meslekte olduğu gibi muhasebe mesleğinde de etik kavramının son derece önemli olduğunu gözler önüne sermiştir (Jennings 2004, 7). Şirketlerin finansal verilerinin iç ve dış paydaşlar tarafından kullanılabilir duruma şekilde sunulması muhasebe meslek mensuplarının başlıca sorumluluklarındandır. Bu bakımdan muhasebe meslek mensuplarının, mesleki sorumluluklarını yerine getirmeleri esnasında etik kuralların bilincinde olmaları önem arz etmektedir.

Bu çalışmada ilk olarak etik ve muhasebe meslek etiği kavramları üzerinde durulmuştur. Sonrasında Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Bankacılık ve Finans Bölümü'nde eğitim gören öğrencilerin, muhasebe meslek mensuplarının meslek etiği ilkelerine uyup uyumadıkları hakkındaki algıları ölçülmeye çalışılmıştır. Bunun yanı sıra söz konusu algının, öğrencilerin demografik özelliklerini bakımından farklılık gösterip göstermediği de istatistiksel açıdan belirlenmeye çalışılmıştır.

## 2. ETİK KAVRAMI

Etik sözcüğü, Yunanca “ethos”, “ethikos” ile Latince “ethics” sözcüklerinden gelmektedir. Etik Yunancada genellikle iki farklı anlamda kullanılmakta olup bunların ilki gelenek, töre ve alışkanlık; diğeri ise karakter, erdemli olma gibi anlamlar taşımaktadır (Paliwal 2006, 2). Türk Dil Kurumu tarafından yapılan tanıma göre ise etik; “töre bilimi” “ahlaki, ahlakla ilgili”, ve “çeşitli meslek kolları arasında tarafların kaçınması ya da uyması gereken davranışlar” ifadelerini karşılamaktadır. Bu tanımın yanı sıra farklı yazarlar tarafından yapılmış farklı tanımlar bulunmaktadır.

Popkin ve Stroll (1986) etik kavramını, bireylerin eylemlerini kendilerine göre düzenledikleri bir ilkeler sistemi veya serisi şeklinde tanımlamıştır. Nuttall (1993) etiğin ahlaki konu edinen bir felsefe dalı olduğunu belirtmiş ve ahlak yargılarının statüsü ile ahlak terimlerini analiz etmiştir. Ayrıca takınılan ahlaki tutumların arka planındaki yargıları ele almıştır.

Seib ve Fitzpatrick (1995) etiğin, ahlaki bakımdan kabul edilebilir bireysel, kurumsal ve toplumsal değer yargılarının ortaya konmasında ve bireylerin davranışlarının değerlendirilmesinde temel ölçüt olarak kullanılan bir kavram olduğunu belirtmişlerdir. Moore'a göre (2004) etik, iyi ve kötünün yanı sıra bireylerin doğru ve yanlış davranışlarıyla ilgilenen bir felsefe alanıdır.

Bireyler veya gruplar görevlerini yerine getirmeleri esnasında çeşitli sebeplerle ikilem ve açmazlarla sıklıkla karşılaşmaktadırlar. Bilen ve Yılmaz'a göre (2013) etik, söz konusu durumlarda bireylerin veya grupların davranışlarından hangilerinin yanlış ve hangilerinin doğru olduğunu gösteren ilke, moral ve değerler bütünüdür. Kısaca doğruyu yanlıştan ayırt edebilme yeteneği ve doğru olanı yapabilme sorumluluğudur.

Gürbüz ve Yılmaz (2016) etik kavramını; iyi-kötü, yarar, doğru gibi kavramları ele alan, bireylere veya gruplara ait ilişki ve davranışların hangilerinin doğru, hangilerinin yanlış olduğunu tespit eden ahlaki ilke, değer ve standartlar sistemi şeklinde tanımlamışlardır. Ayrıca etiğin ahlaki yargı ve davranışlarla ilgili bir konu olması itibarıyla bilim ve felsefenin hem önemli parçalarından biri hem de sistemli bir çalışma olduğunu belirtmişlerdir.

Çalışmada değinilen yukarıdaki tanımların yanı sıra etik kavramı ile ilgili hem yerli Yücel ve Kartal (2014), Erkal ve Bektaş (2016), Buyruk Akbaba (2018) vb. hem de yabancı yazarlar Pieper (1999),

Hatcher (2004), Stroll ve diğerleri (2008) vb. tarafından yapılmış pek çok tanım bulunmaktadır.

### 3. MUHASEBE MESLEĞİNDE ETİK

Genel kabul gören etik ilkelerin yanı sıra mesleklere özgü ve o mesleğe mensup kişiler tarafından uyulması beklenen etik ilkeler de bulunmaktadır. Dünya genelinde icra edilen mesleklerin çeşitliliği sebebiyle bütün meslek gruplarını kapsayacak etik ilkeleri ortaya koyabilmek oldukça güçtür. Bu nedenle her meslek grubuna ait özel şartların, söz konusu meslek grubunun etik ilkelerinin oluşturulmasında önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Gür (2018) meslek etiğini; meslek mensuplarını kişisel eğilimleri yerine, mesleki kuruluşların belirledikleri kurallar çerçevesinde davranmaya yönelten ve zorlayan ilkeler olarak tanımlamıştır. Ayrıca meslek etiğinin, mesleğin icra edilmesi sürecinde toplum yararının gözetilmesine katkı sunduğunu ve böylelikle dünya genelinde mesleği icra eden bireylerin davranışlarında ortak kurallara uymalarını sağladığını vurgulamıştır. Aydın (2012) tarafından yapılan tanıma göre ise meslek etiği; belirli bir meslek grubu tarafından mesleğe özgün biçimde oluşturulan, korunan, meslek mensuplarına emrederek onları belirli bir biçimde davranmaya zorlayan, kişisel tercihleri sınırlandıran, ilkeli davranmayan mensupları meslekten dışlayan, mesleki rekabeti düzen altına alan, hizmet standartlarını korumayı hedefleyen mesleki ilkeler bütünüdür. Çil Koçyiğit ve diğerleri (2017) ise bireylerin mesleki faaliyetlerini sürdürmeleri esnasında aralarında çatışma çıkmasının önüne geçmenin yanı sıra, meslek mensuplarının çalışmalarını birbirleriyle uyum içerisinde yürütmelerini sağlayacak davranışları ortaya koyan kurallar bütününe meslek etiği olarak tanımlamışlardır.

Muhasebe mesleğine hem ulusal hem de uluslararası alanda oluşturulan düzenlemelerin; dürüstlük, bağımsızlık, sosyal sorumluluk, tarafsızlık, bilgi güvenliği, özenli çalışma ve standartlara uyma ortak paydasında birleştikleri görülmektedir. Muhasebe mesleğinde görev alan bireyler serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirler, vergi müfettişleri, resmi kuruluşlar bünyesinde görev yapan muhasebeciler, bağımsız denetçiler, özel sektördeki muhasebe müdürleri, mali işler sorumluları vb. ile muhasebe eğitimi veren akademisyenleri; görev alması muhtemel bireyler ise bu alanda eğitim gören öğrencileri kapsamaktadır. Muhasebe mesleğinin gelişmesi ve saygınlığının artması bakımından söz konusu kuralların mesleğin bütün aşamalarında görev alan ve alması muhtemel bireylere öğretilerek benimsetilmesi önem arz etmektedir (Alkan 2015, 114-115).

Uluslararası alanda muhasebe mesleğinde etik ile ilgili yürütülen çalışmalar ülkemizdeki çalışmalara yol göstermektedir. Bu bağlamda IFAC (International Federation of Accountants - Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu) ve AICPA (American Institute of Certified Public Accountants - Amerikan Mali Müşavirler Enstitüsü) muhasebe meslek etiği konusunda uluslararası düzeyde çalışmalar yapan

başlıca kuruluşlardır (İşgüden ve Çabuk 2006, 68).

Ülkemizde de uluslararası kuruluşlara paralel olarak muhasebe meslek etiği ile ilgili bazı çalışmalar yapılmıştır. Öncelikle, 1989 yılına gelindiğinde 3568 sayılı “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” yayımlanmıştır. Bu Kanun ile “işletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemeye, değerlendirmeye tabi tutarak gerçek durumu ilgililerin ve resmi mercilerin istifadesine tarafsız bir şekilde sunmak ve yüksek mesleki standartları gerçekleştirmek üzere, “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik” ve “Yeminli Mali Müşavirlik” meslekleri ve hizmetleri ile Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğinin kurulmasına, teşkilat, faaliyet ve denetimlerine, organlarının seçimlerine dair esasları düzenlemek” amaçlanmıştır. Ertesi yıl ise “Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” yürürlüğe girmiş ve muhasebe meslek mensuplarının uymaları gereken genel meslek standartları belirlenmiştir. 2001 yılında 24557 sayılı Resmi Gazete’de “Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Meslek Ahlak Kuralları ile İlgili Mecburi Meslek Kararı” yayımlanmıştır. Bu Karar ile muhasebe mesleği ile ilgili mesleki etik kurallar 18 madde halinde belirlenmiştir.

2007 yılına gelindiğinde TÜRMOB’un (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği) hazırladığı “Serbest Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik” 26675 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmasının ardından yürürlüğe girmiştir. Söz konusu yönetmelikte muhasebe meslek mensuplarının uymaları gereken etik ilkelerin; dürüstlük, tarafsızlık, mesleki yeterlilik ve özen, gizlilik ve mesleki davranış olduğu belirtilmiştir. Yönetmelik günümüze kadar çeşitli yönetmeliklerle revize edilmiş olmakla birlikte etik ilkeleri halen geçerliliğini korumaktadır. Bu ilkeler yönetmelikte şu şekilde tanımlanmıştır:

**Dürüstlük:** Mesleki ve iş ilişkilerinin bütününde meslek mensuplarının dürüst ve doğru sözlü davranmalarınıdır.

**Tarafsızlık:** Üçüncü kişilerin önyargılı ya da taraflı davranarak uygunsuz ve haksız biçimde yaptıkları baskılardan, meslek mensuplarının meslekî kararlarının etkilenmemesi veya engellenmemesidir.

**Meslekî Yeterlilik ve Özen:** Meslek mensuplarının, meslekî faaliyetlerini yerine getirmeleri esnasında meslekî ve teknik standartlara uygun biçimde gerekli özen ve gayreti göstermeleridir.

**Gizlilik:** Meslek mensuplarının meslekî ilişkileri sonucunda elde ettikleri bilgileri, açıklamalarını

gerektiren bir hak ya da görevleri olmadığı sürece üçüncü kişi/gruplara açıklamamaları ve söz konusu bilgileri kendilerinin veya başkalarının çıkarları doğrultusunda kullanmamalarıdır.

**Meslekî Davranış:** Meslek mensuplarının mevcut yönetmeliklere ve yasalara uymalarının yanı sıra mesleğin itibarının zedelenmesine neden olabilecek davranışlardan kaçınmalarıdır.

Önemi günümüzde fazlaca hissedilen meslek etiği hakkında çeşitli düzenlemeler ortaya konulmaya devam etmekte olup, bu bağlamda 2014 yılında 28954 sayılı Resmi Gazete’de “Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Eğitimi ve Etik Sözleşme Yapılması Hakkında Tebliğ” yayımlanmıştır.

Bağımsız denetim konusunda yetkili kurum olan KGK (Kamu Gözetim Kurumu) da Türkiye Denetim Standartları doğrultusunda hazırladığı “Bağımsız Denetçiler için Etik Kurallar Standardını 2015 yılında 29362 sayılı Resmi Gazete’de yayımlamıştır. 2017 yılında bu standart revize edilerek tekrar yayımlamıştır. Böylelikle serbest muhasebeci mali müşavirler ile yeminli mali müşavirlere TÜRMOB tarafından hazırlanan etik yönetmeliğine; denetçilere ise KGK tarafından hazırlanan etik standartlarına uyma zorunluluğu getirilmiştir. Düzenlemelerin her ikisinde de temel etik kurallar benzerdir (Yalçın 2019, 150).

Bu çalışmada esas alınan yönetmelik, TÜRMOB tarafından hazırlanan etik yönetmeliğidir.

#### 4. LİTERATÜR TARAMASI

Literatür incelendiğinde, muhasebe meslek etiği ve meslek mensuplarının mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine yönelik çalışmalar yapıldığı gözlenmektedir. Bu çalışmaların bazıları muhasebe veya finans alanında eğitim gören öğrencilerin, bazıları da muhasebe meslek mensuplarının konu ile ilgili algılarını değerlendirmektedir.

O’Leary (2009) son sınıf muhasebe öğrencilerine etik ile ilgili eğitim vermenin faydalı olup olmadığını değerlendirmek amacıyla deneysel bir çalışma yapmıştır. Bu kapsamda bir eğitim-öğretim döneminin başlangıcında, 155 öğrenciden oluşan bir sınıfa etik kararlar verebilecekleri beş etik senaryo verilmiştir. Ardından üç farklı yöntem kullanılarak bütün öğrencilere etik ile ilgili eğitim verilmiştir. Eğitimin ardından orijinal beş senaryo sınıfa tekrar dağıtılmış ve öğrencilerden senaryoları yeniden değerlendirmeleri istenmiştir. Beş senaryonun hepsinde, ortalama yanıtların öğretim metodolojilerinden sonra daha etik olduğu tespit edilmiştir.

Eweje ve Brunton (2010) çalışmalarında 655 işletme bölümü öğrencisine uyguladıkları anket ile cinsiyet, yaş ve mesleki deneyimin etik algısı üzerinde bir etkisinin olup olmadığı sorusunu ele almışlardır. Elde ettikleri bulgular kadınların etik algılarının erkeklere göre daha yüksek düzeyde olduğunu göstermiştir. Ayrıca yaşın ve mesleki deneyimin de etik algısını etkileyen faktörlerden

olduğunu gösteren kanıtlara ulaşılmıştır.

Ağyar vd. (2012) yapmış oldukları çalışmaları kapsamında Akdeniz Üniversitesi bünyesindeki yedi farklı meslek yüksekokulunun muhasebe ve vergi uygulamaları bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde bir anket uygulamışlardır. Elde ettikleri bulguları incelediklerinde öğrencilerin yarıdan fazlasının ders müfredatına meslek etiğiyle ilgili bir ders eklenmesi yönünde görüş bildirdiğini tespit etmişlerdir. Demografik değişkenleri incelediklerinde ise cinsiyet, yaş, doğum yeri, mezun olunan lise, mezun olunan bölüm, ailenin eğitim ve gelir düzeyi, algılanan sosyo-ekonomik düzey ve meslek etiği dersi almış olma faktörlerinin; öğrencilerin meslek etiği yargılarında istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Erol Fidan ve Subaşı (2014) yapmış oldukları çalışmada SMMM stajyerlerinin etik algılarını anket yöntemi ile ortaya koymaya çalışmışlardır. Stajyerlerin yaklaşık yarısından fazlasının meslek etiği kuralları hakkında herhangi bir eğitim almadıkları ortaya çıkmıştır. Eğitim aldığını belirten stajyerler ise çoğunlukla stajları sırasında eğitim aldıklarını veya meslek kuruluşlarının yayınlarından faydalandıklarını belirtmişlerdir. Dört stajyerden biri stajı yaptığı dönemde meslek etiği kurallarına aykırı davranışlar gözlemlediğini dile getirmiştir. Stajyerler bu durumun nedeninin müşteriye kaçırma endişesi ve daha fazla kazanç elde etme arzusu olduğunu düşünmektedirler.

Mirshkary ve Carr (2015) çalışmalarında etik dışı uygulamalara maruz kalmanın, küçük muhasebe firmalarındaki muhasebe meslek mensuplarının etik dışı davranışlara karşı tutumlarını nasıl etkilediğini incelemişlerdir. Elde edilen bulgular etik dışı uygulamalara daha fazla maruz kalmanın, meslek mensuplarının etik dışı uygulamaları kabul etme düzeyinde artışa yol açtığını ortaya çıkarmıştır.

Jonson vd. (2015) işletme bölümü lisans öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada etik eğitimini bağımsız bir ders olarak ve senaryolarla birleştirilmiş biçimde alan öğrenciler ile etik eğitimini muhasebe dersi içinde alan öğrencilerin farklı etik senaryolara farklı yanıtlar verdiklerini ortaya çıkarmışlardır. Ayrıca bahsedilen ilk yöntemle etik eğitimi alan öğrencilerin etik çözümlerinin, ikinci yöntemle etik eğitimi alan öğrencilere kıyasla etik karar alma süreçlerini pozitif yönde etkilediğini keşfetmişlerdir.

Çavuşoğlu ve Angay Kutluk (2016) muhasebe eğitimi alan öğrencilerin, muhasebe eğitimi ve muhasebe etiği ilgili düşüncelerinin yanı sıra çeşitli değişkenlere göre etik yargılarını incelemek amacıyla çalışma yürütmüşlerdir. Elde ettikleri bulgular, öğrencilerin yaklaşık dörtte üçünün etik bir davranış sergilenmesinin en çok ailenin sorumluluğunda olduğunu düşündüklerini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca cinsiyet, derste muhasebe etiğinden bahsedilmesi, ailenin gelir düzeyi, kaçınıcı sınıfta eğitim alındığı, yaşanan yer gibi değişkenlerin; öğrencilerin muhasebe etiği ile ilgili yargılarında istatistiki açıdan anlamlı farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Güney ve Biçer (2016) Erzincan’da faaliyetlerini sürdüren muhasebe meslek mensuplarının yine aynı ildeki meslektaşlarının etik davranışlarına yönelik algılarını ölçmeye çalışmışlardır. Araştırma ile elde edilen veriler Erzincan’da faaliyetlerini sürdüren meslek mensuplarının meslektaşlarının; mesleki yeterlilik ve özen, dürüstlük, tarafsızlık, profesyonel davranış ve gizlilik ilkelerine bağlı kalarak faaliyetlerini sürdürdükleri düşüncesinde olduklarını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca meslek mensupları kalifiye eleman bulamamaktan, eğitim yetersizliğinden, hak edilen ücretin tahsilinde yaşanan zorluklardan, mevzuata dönük bilgi eksikliğinden, mükelleflerin eğitimsizliğinden, haksız rekabetten, meslek odasının yeterli desteği sağlayamamasından, kurumsallaşamamaktan ve yaptırımların yetersizliğinden kaynaklanan etik sorunlar ile karşı karşıya kaldıklarını beyan etmişlerdir.

Ceylan ve Terzi (2016) çalışmalarında kamu yönetimi, iktisat ve işletme bölümleri son sınıf öğrencilerinin muhasebe meslek etiği hakkındaki bilgi ve düşünceleri ile algılarını belirlemeyi hedeflemişlerdir. Elde ettikleri bulguları değerlendirdiklerinde; öğrencilerin etik konusunda eğitim alıp almama durumları ve cinsiyetleri ile meslek etiği algılama düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar olduğunu, ancak ikamet edilen yer, gelir düzeyi ve yaş değişkenleri ile öğrencilerin muhasebe meslek etiği algılama düzeyleri arasında istatistikî açıdan anlamlı farklılık olmadığını tespit etmişlerdir.

Costa ve diğerleri (2016) cinsiyet, yaş, mesleki deneyim ve etikle ilgili bir derse katılımın muhasebe öğrencilerinin etik algılarını etkileyip etkilemediğini deneysel olarak incelemek ve etik karar verme süreçlerini etkileyebilecek bazı bireysel özelliklerin bu süreçlere etkisini analiz etmek amacıyla Portekiz’de bir çalışma yürütmüşlerdir. Elde ettikleri bulgular cinsiyetin; öğrencilerin iş ilişkilerinde çözüm üretme, yasa ve mesleki düzenlemelere uyma ve sorumluluk üstlenmeye atfettikleri önemin derecesini etkilediğini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca yaşın; dürüstlük ve iyi niyete, mesleki deneyimin; yasa ve mesleki düzenlemelere uymaya, etikle ilgili bir derse katılımın ise bağımsızlığa öğrenciler tarafından atfedilen önemin derecesini etkilediği keşfedilmiştir.

Gülmez ve diğerleri (2016) muhasebe eğitimi alan üniversite öğrencilerinin meslek etiği algıları ve meslek etiğine bakış açılarını incelenmek amacıyla Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir anket uygulamışlardır. Elde ettikleri bulgular, öğrencilerin etik duyarlılıklarının buldukları sınıflara göre farklılaştığı ve muhasebe eğitimi alan üst sınıf öğrencilerin, alt sınıf öğrencilere göre daha duyarlı oldukları sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Çil Koçyiğit ve diğerleri (2017) işletme bölümü öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında öğrencilerin muhasebe meslek etiği algılamalarının orta seviyede olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin cinsiyet, öğrenim türü, okudukları sınıf, öğrenim dili, lise döneminde staj yapma durumları, çalışma veya staj süreleri, mezun oldukları lise türü, meslek etiğini duyma yolları, ders başarı durumları ve meslek etiği dersi almış olma durumları ile muhasebe meslek etiği algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığını gözlemişlerdir.



Güney (2018) muhasebe ve vergi uygulamaları bölümünde ön lisans düzeyinde eğitim gören öğrenciler üzerinde yüz yüze anket yöntemi ile bir araştırma yapmıştır. Elde edilen veriler ile yapılan analizler sonucunda gizlilik, mesleki davranış ve dürüstlük ilkesi bakımından kız öğrencilerin algı ortalamalarının erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğunu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin yaş, staj durumu, eğitim gördükleri sınıf türü ve lisede eğitim aldıkları program türüne göre gizlilik, mesleki yeterlilik ve özen, tarafsızlık, dürüstlük ve mesleki davranış ilkeleri algıları arasında farklılık olmadığı, sadece mezun oldukları lise türüne göre dürüstlük ilkesi algıları arasında farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Arslan ve diğerleri (2018) Dicle Üniversitesi'nde muhasebe alanında eğitim gören ön lisans öğrencilerinin muhasebe meslek etiğine yönelik algılarını ölçmek için yapmış oldukları çalışma sonucunda, öğrencilerin kurallara ve mesleki etik ilkelerine uymakta kararsız olduklarını tespit etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin, etik ilke ve kurallara muhasebe meslek mensupları tarafından gereken önemin verilmediği, ilgililerin seminerleri ve mesleki eğitimi yeterli düzeyde gerçekleştirmedikleri düşüncesinde oldukları anlaşılmıştır.

Yalçın (2019) çalışmasında Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nde muhasebe alanında eğitim gören öğrencilerin muhasebe meslek etiği konusundaki tutumlarını, anket formu vasıtasıyla ölçmeyi amaçlamıştır. Öğrenciler etik değerlerle ilgili ifadelerle çoğunlukla katılım yönünde tutum belirtmişlerdir. Ayrıca ticaret lisesi mezunu öğrencilerin etik değerler hakkında daha bilinçli oldukları ve eğitim aşamalarının ilerlemesine paralel olarak öğrencilerin etik bilinçlerinin arttığı gözlenmiştir.

## 5. METODOLOJİ

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle amaç, ana kütle ve örneklem ile araştırmanın yöntemi hakkında bilgilere yer verilmiştir. Ardından çalışma kapsamında elde edilen bulgular sunulmuş ve söz konusu bulgulara ilişkin değerlendirilmelerde bulunulmuştur.

### 5.1. Çalışmanın Amacı, Modeli ve Hipotezleri

Kastamonu Üniversitesi İİBF öğrencilerinin muhasebe meslek etiğine yönelik algılarının ortaya konulması bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra öğrencilerin muhasebe meslek etiğine ilişkin algılarının, demografik değişkenler bakımından farklılaşıp farklılaşmadığı da irdelenmiştir.

Bahsedilen amaç kapsamında öncelikle iki bölümden meydana gelen bir anket formu oluşturulmuştur. Anket formunun ilk bölümünde öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemekte sıklıkla kullanılan sorular yer almaktadır. Öğrencilerin muhasebe meslek etiğine ilişkin algılarını ölçmek amacıyla hazırlanan ikinci bölümdeki ifadeler için Sakarya ve Kara (2010) ile Uyar ve diğerleri

(2015) çalışmalarında kullandıkları anketlerden yararlanılmıştır.

Uygulanan anket sonucunda ulaşılan demografik özelliklere ilişkin veriler ile muhasebe meslek etiğine ilişkin önermeler arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişkinin var olup olmadığını test edebilmek için oluşturulan hipotezler şunlardır:

H1: Öğrencilerin muhasebe meslek etiğine ilişkin algıları cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

H2: Öğrencilerin muhasebe meslek etiğine ilişkin algıları okunulan sınıfa göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

H3: Öğrencilerin muhasebe meslek etiğine ilişkin algıları genel ağırlıklı not ortalamasına göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

H4: Öğrencilerin muhasebe meslek etiğine ilişkin algıları staj yapma/çalışma durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

H5: Öğrencilerin muhasebe meslek etiğine ilişkin algıları ailede/yakın çevrede muhasebe meslek mensubu bulunup bulunmamasına göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

## 5.2. Çalışmanın Anakütlesi ve Örneklemi

Kastamonu Üniversitesi İİBF’de Bankacılık ve Finans Bölümünde eğitim gören öğrenciler çalışmanın anakütlesi olarak belirlenmiştir. Fakültenin idari birimlerinden alınan bilgilere göre söz konusu bölümde birinci ve ikinci öğretimde toplam öğrenci sayısı 365’tir. Anakütleyi meydana getiren öğrencilerin tamamına ulaşmanın maliyet ve süre açısından etkin ve verimli olmaması nedeniyle anakütleyi hem nitel hem de nicel olarak temsil edebilecek bir örneklem oluşturulmuştur. Bu aşamada basit rastsal örnekleme yöntemden yararlanılmıştır. Bilindiği üzere basit rastsal örnekleme yöntemi, anakütlede bulunan her bir elemanın aynı olasılıkla örnekleme yer alabilmesi ana prensibine dayanmaktadır. Bu yöntemden yararlanılarak oluşturulan örneklemin hacminin belirlenmesinde kullanılan formül şu şekildedir;

$$n = \frac{N \times z_{\alpha/2}^2 \times \hat{p} \times \hat{q}}{((N-1) \times d^2) + (z_{\alpha/2}^2 \times \hat{p} \times \hat{q})} \quad (1)$$

Formülde; anakütlenin hacmi N, önem düzeyi  $\alpha$ , istenilen olasılık düzeyi için z değeri  $z_{\alpha/2}$ , örnek oranı  $\hat{p}$ , 1-q değeri  $\hat{q}$ , tahmin edilecek örnek değeri ile hesaplanan örnek değeri arasındaki sapmanın miktarı d ile gösterilmektedir.

(1) numaralı formül kullanılarak yapılan hesaplamada %95 güven aralığında en az 188 geçerli anketin anakütleyi temsil edebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

### 5.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışma kapsamında öğrencilere yüz yüze görüşme yöntemi ve online olarak anket uygulanmış ve 262 kullanılabilir anket elde edilmiştir. Bu sayıda anket, %95 güven aralığı için anakütleyi temsil etmektedir.

Çalışmada ilk olarak ölçeğin güvenilirlik analizinin yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Alfa katsayısı (Cronbach's Alpha) bir ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesinde sıklıkla kullanılan yöntemlerdendir. Cronbach's Alpha likert tipli ölçeklerde kullanılmaktadır. Cronbach's Alpha değeri aşağıdaki gibi ifade edilmektedir.

$0 < \alpha < 0,40$  güvenilir değil

$0,40 < \alpha < 0,60$  güvenilirliği düşük

$0,60 < \alpha < 0,80$  oldukça güvenilir

$0,80 < \alpha < 1,00$  güvenilirliği yüksek

Çalışmada kullanılan Cronbach's Alpha değeri 0,878 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan bu değer sosyal bilimler alanı için güvenilirlik düzeyi yüksek kabul edilen değerler arasında ( $0,80 < \alpha < 1,00$ ) bulunması sonucunda, ölçeğin çalışmanın amacı doğrultusunda kullanılabilir olduğu anlaşılmıştır (Yıldız ve Uzunsakal 2018, 19).

Verilerin analizi yapılmadan önce verilerin normal olarak dağılıp dağılmadığına bakılmış olup, elde edilen sonuç doğrultusunda parametrik veya parametrik olmayan istatistiksel tekniklerden hangisinden yararlanılacağına karar verilmiştir. Bu bağlamda elde edilen verilere Shapiro - Wilk testi uygulanmış ve p değerinin 0,05'ten küçük bulunması sonucunda verilerin normal dağılıma uymadığı anlaşılmıştır. Bu doğrultuda normal dağılıma sahip olmayan non-parametrik dağılım testlerinden olan Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırmanın yapılması için Kastamonu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan gerekli onay alınmıştır.

## 6. BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında; katılımcıların, anketin birinci bölümündeki demografik özelliklere ilişkin sorulara vermiş oldukları yanıtların yanı sıra anketin ikinci bölümünde bulunan, muhasebe meslek mensuplarının mesleği icra etmeleri esnasında sergiledikleri mesleki etik ilkelerine ilişkin tutumlardan oluşan önermelere vermiş oldukları yanıtların sonucunda elde edilen istatistiksel veriler yer almaktadır.

Anketin birinci kısmında öğrencilere, demografik özellikleri ile ilgili sorular sorulmuştur. Bu

sorulara verilen cevaplar sonucunda ortaya çıkan istatistikî veriler Tablo 1’de gösterilmiştir:

**Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri İle İlgili Bulgular**

Demografik Özellikler		Yüzde (%)	Frekans
Cinsiyet	Kadın	64,9	170
	Erkek	35,1	92
Yaş	19 Yaş ve Altı	11,8	31
	20-23 Yaş Arası	84,4	221
	24 Yaş ve Üzeri	3,8	10
Sınıf	1. Sınıf	30,2	79
	2. Sınıf	37,0	97
	3. Sınıf	32,8	86
Öğrenim Türü	I. Öğretim	60,3	158
	II. Öğretim	39,7	104
Genel Ağırlıklı Not Ortalaması (GANO)	1,99 ve Altı	11,5	30
	2,00-2,49 Arası	32,4	85
	2,50-2,99 Arası	37,8	99
	3,00-3,49 Arası	13,0	34
	3,50 ve Üzeri	5,3	14
Mezun Olunan Lisenin Türü	Meslek Lisesi	30,5	80
	Fen/Anadolu Lisesi	38,2	100
	Düz Lise	27,5	72
	Diğer	3,8	10
Staj Yapma/Çalışma Durumu	Muhasebe/Finans Alanında Bir İşte Staj Yapmaktayım/Çalışmaktayım	3,1	8
	Muhasebe/Finans Alanı Dışında Bir İşte Staj Yapmaktayım/Çalışmaktayım	2,7	7
	Staj Yapmıyorum/Çalışmıyorum	94,3	247
Ailede/Yakın Çevrede Muhasebe Meslek Mensubu Bulunmakta mıdır?	Var	40,1	105
	Yok	59,9	157
Muhasebe Denilince Aklımıza Gelen İlk Mesleki Unvan	SMMM/YMM	57,3	150
	Denetçi	26,7	70
	Vergi Müfettişi	16,0	42
Muhasebe Meslek Etiği Kavramını İlk Nereden Duydunuz?	Okul	64,1	168
	Arkadaş	8,8	23
	Basın	5,7	15
	İnternet	10,3	27
	Duymadım	9,9	26
	Diğer	1,1	3

Tablo 1'e bakıldığında öğrencilerin %64,9'unun kadın, %35,1'nin erkek olduğu ve %84,4'ünün 20-23 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Sınıf açısından bakıldığında oranların birbirine oldukça yakın olduğu belirlenmiştir. Bölümün yeni olması dolayısıyla 4. Sınıf öğrencisi bulunmamaktadır. Öğrenim türleri açısından 1. öğretim öğrencilerinin %60,3, 2. öğretim öğrencilerinin %39,7 olduğu ve genel not ortalaması açısından en yoğun grubun (%37,8) ile 2,50 - 2,99 aralığında olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğunun, %94,3'ünün bir iş yerinde staj yapmadıkları veya çalışmadıkları belirlenmiştir. Muhasebe denilince akıllarına gelen ilk mesleki unvanın %57,3 ile SMMM/YMM olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin %64,1'inin meslek etiği kavramını okuldan duydukları görülmektedir.

Katılımcıların muhasebe meslek etiğine ilişkin önermelere katılma düzeylerinin sonucunda ortaya çıkan istatistiki veriler Tablo 2'de gösterilmiştir:

**Tablo 2. Muhasebe Meslek Etiğine İlişkin Önermelere Ait Bulgular**

Etik İlke	Önermeler	Ort.	Std. Sapma	Grup Ort.
DÜRÜSTLÜK	Meslek mensupları yasaların yetersiz olduğu durumlarda bile etik ilkelerine bağlı kalmaktadırlar.	2,15	,871	2,25
	Meslek mensupları etik ilkelerini uygulama konusunda gereken özeni göstermektedirler.	2,09	,814	
	Meslek mensupları mükellef ile kamu çıkarının dengesini korumaktadırlar.	2,44	,890	
	Mükellefler meslek etiğine yeterli saygıyı göstermektedirler.	2,39	,903	
	Meslek mensuplarının etik ilkelerine bağlılıkları mesleğe duyulan saygınlık ve güveni artırmaktadır.	2,20	,885	
TARAFSIZLIK	Meslek mensupları mesleki kararlarını dış etkenlerden etkilenmeksizin almaktadırlar.	2,30	,932	2,63
	Meslek mensupları yasaları mümkün olduğu kadar mükellefin lehine yorumlamaktadırlar.	3,56	,923	
	Meslek mensupları kararlarını özgür iradeleriyle vermektedirler.	2,52	,985	
	Meslek mensupları kanunlar çerçevesinde mükelleflerin haklarını korumaktadırlar.	2,14	,787	
MESLEKİ YETERLİLİK VE ÖZEN	Meslek mensupları muhasebe ilkeleri ile standartlarını eksiksiz biçimde uygulamaktadırlar.	2,42	,935	2,49
	Ülkemizde meslek öncesinde etik ilkelere yönelik verilen eğitim yetersizdir.	3,45	1,115	
	Meslek mensupları mesleki gelişime açıktırlar.	2,25	,965	
	Etik konusundaki eğitimin artırılması gereklidir.	2,13	,965	
	Meslek mensuplarına yönelik seminerlerin ve meslek içi eğitimin artırılması etik ilkelerine bağlılığı artırır.	2,18	1,028	

GİZLİLİK	Meslek mensupları mükelleflerin bilgilerini üçüncü kişiler ile paylaşmamaktadırlar.	2,43	,935	2,31
	Meslek mensupları mükelleflerin bilgilerini ilgisiz kişiler ile paylaşmamaktadırlar.	2,27	,994	
	Meslek mensupları mükelleflerinin talep etmesi halinde yasalar çerçevesinde uygun bilgileri paylaşmaktadırlar	2,44	,991	
	Meslek mensupları ilgili taraflar ile yeterli ve doğru bilgi paylaşımında bulunmaktadırlar.	2,18	,827	
	Meslek mensupları gereken zamanlarda ilgili taraflar ile bilgi paylaşımında bulunmaktadırlar.	2,24	,944	
MESLEKİ DAVRANIŞ	Meslek etiğine ilişkin ülkemizdeki yasal düzenlemeler yetersiz ve eksiktir.	3,61	,959	2,89
	Meslek mensupları yasalar ve ahlaki değerlere bağlıdırlar.	2,25	,907	
	Meslek ile ilgili ahlaki değerlerin yasalara bağlanması güçtür.	2,34	1,015	
	Mükellefler ve meslek mensupları arasındaki bireysel ilişki etik davranışı etkilemektedir.	3,49	1,060	
	Meslek mensuplarının gelir seviyesi etik davranışı etkilemektedir.	3,49	1,127	
	Meslek mensuplarının meslek etiği kurallarına uyum göstermeleri önemlidir.	2,17	,912	

Tablo 2’de, en fazla ihlal edilen ilkenin “dürüstlük” olduğu (2,25), en çok bağlı kalınan ilkenin ise “mesleki davranış” olduğu (2,89) görüşünün katılımcılar arasında yaygın olduğu belirlenmiştir.

Demografik özelliklerin verileri ile meslek etiğine ilişkin önermeler arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmek için oluşturulan hipotezlerle ilgili sonuçlar Tablo 3 ve Tablo 4’te gösterilmektedir.

**Tablo 3. Demografik Özelliklere Göre Etik Algısı İle İlgili Mann-Whitney U Testi Sonuçları**

Demografik Özellikler		n	Mean Rank	Sum of Rank	z	p
Cinsiyet	Kadın	170	127,75	21717,00	-1,284	,199
	Erkek	92	138,43	12736		
Ailede/Yakın Çevrede Muhasebe Meslek Mensubu Bulunmakta mıdır?	Var	105	125,42	13169,50	-1,648	0,003**
	Yok	157	135,56	21283,50		

(\*0,10, \*\*0,05)

Katılımcıların muhasebe meslek etiği algılarına ilişkin önermelere vermiş oldukları yanıtlar, cinsiyete göre ( $p>0,05$ ) istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaşmamak olup, ailede/yakın çevrede muhasebe meslek mensubu bulunmasına göre ( $p<0,05$ ) istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

**Tablo 4. Demografik Özelliklere Göre Etik Algısı İle İlgili Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları**

Demografik Özellikler		n	Mean Rank	$\chi^2$	p
Sınıf	1. Sınıf	79	128,56	1,885	0,390
	2. Sınıf	97	135,76		
	3. Sınıf	86	139,65		
Genel Ağırlıklı Not Ortalaması (GANO)	1,99 ve Altı	30	121,89	2,145	0,002**
	2,00-2,49 Arası	85	124,78		
	2,50-2,99 Arası	99	132,98		
	3,00-3,49 Arası	34	130,45		
	3,50 ve Üstü	14	129,34		
Staj Yapma/Çalışma Durumu	Muhasebe/Finans Alanında Bir İşte Staj Yapmaktayım/Çalışmaktayım	8	123,49	1,678	0,034**
	Muhasebe/Finans Alanı Dışında Bir İşte Staj Yapmaktayım/Çalışmaktayım	7	125,79		
	Staj Yapmıyorum/Çalışmıyorum	247	134,38		

(\*0,10, \*\*0,05)

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların önermelere verdikleri yanıtlardan hareketle muhasebe meslek etiğine ilişkin algılarının, gano ve staj yapma/çalışma durumlarına göre ( $p<0,05$ ) istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Gano açısından 2,50- 2,99 arasında ortalamaya sahip olan öğrencilerin diğer ortalamalara sahip öğrencilere göre ve staj yapmıyorum/çalışmıyorum diyen öğrencilerin staj yapan/çalışan öğrencilere göre mesleki etik ilkeleri konusunda daha duyarlı oldukları görülmektedir. Aynı önermelere öğrenciler tarafından verilen cevapların, kaçınıcı sınıfta eğitim gördüklerine göre ise istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

## 7. SONUÇ

Muhasebe mesleğinde kaliteli hizmet sunulması, doğru, tarafsız ve güvenilir finansal bilgilerin ortaya çıkarılması meslek mensuplarının tarafsızlık, gizlilik, şeffaflık, dürüstlük, güvenilirlik ve sorumluluk gibi çeşitli meslek etiği kurallarına uymasıyla doğrudan ilgilidir. Bu sebeple meslek mensubu bireylerin, muhasebe mesleğini icra ederken etik kuralların ehemmiyetinin bilincinde olmaları oldukça önemlidir. Muhasebe mesleğinin etkin ve şeffaf bir şekilde icra edilmesinde yasal düzenlemelerin varlığı tek başına yeterli olmamaktadır. Bu bağlamda muhasebe mesleğine ait bazı

mesleki etik kurallarının olması yasaları tamamlayıcı niteliktedir.

Bu çalışmada, bankacılık ve finans bölümü öğrencilerine, birer muhasebe meslek mensubu aday oldukları için muhasebe meslek etiği ilkelerine ilişkin algılarını ölçmeye yönelik 25 adet önerme yöneltilmiştir. Bu önermelerin temel amacı, muhasebe meslek mensupları tarafından söz konusu ilkelere uyulup uyulmadığına dair öğrencilerin algısını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda Kastamonu Üniversitesi İİBF bankacılık ve finans bölümüne kayıtlı 262 öğrenci üzerinde anket yöntemine başvurulmuştur.

Katılımcıların vermiş oldukları cevaplar değerlendirildiğinde meslek mensupları tarafından en çok uyulan etik ilkenin “mesleki davranış”, ihlal edilen ilkenin ise “dürüstlük” olduğu belirlenmiştir. Akın ve Özdaşlı (2014) meslek yüksekokulu öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında da benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Söz konusu çalışmada en çok uyulduğu düşünülen ilkenin “mesleki davranış”, en çok ihlal edil edildiği düşünülen ilkenin ise “dürüstlük” olduğu belirtilmiştir. Uyar ve diğerleri (2015) de çalışmalarında muhasebe meslek mensubu adaylarının, muhasebe meslek mensuplarının etik davranışları hakkında genel olarak olumsuz bir algıya sahip olduklarını gözlemişlerdir.

Öğrencilerin algısını ölçtüktan sonra önermelere verdikleri yanıtların demografik özelliklerine göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacı ile non-parametrik testler kullanılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin muhasebe meslek etiğine ilişkin algılarının “cinsiyet” demografik değişkenlerine göre 0,05 önem seviyesinde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Çil Koçyiğit ve diğerleri (2017) de çalışmalarında benzer şekilde muhasebe meslek etiğine ilişkin algıların cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Sakarya ve Kara (2010), Ağyar ve diğerleri (2012), Çavuşoğlu ve Angay Kutluk (2016) ise çalışmalarında muhasebe meslek etiğine ilişkin algıların cinsiyete göre farklılaştığını belirlemişlerdir.

Öğrencilerin muhasebe meslek etiğine ilişkin algılarının 0,05 önem seviyesinde farklılaşmadığı diğer demografik değişken ise “sınıf” değişkenidir. Bu değişken için Alkan (2015) da çalışmasında benzer şekilde farklılaşma olmadığı, Gülmez ve diğerleri (2016) ise çalışmasında farklılaşma olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Öğrencilerin “ailede/yakın çevrede muhasebe meslek mensubu bulunmakta mıdır?” sorusuna vermiş oldukları cevaplar değerlendirildiğinde, muhasebe meslek etiğine ilişkin algıların verilen cevaplara göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin muhasebe meslek etiğine ilişkin algılarının farklılaştığı diğer demografik değişken ise “gano” değişkenidir. Çil Koçyiğit ve diğerleri (2017) de çalışmalarında öğrencilerin meslek etiği dersinden aldıkları notlara göre muhasebe meslek etiği algıları arasında anlamlı bir farklılaşma olup



olmadığını araştırmışlar; ancak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

“Staj yapma/çalışma durumu” demografik değişkeni de öğrencilerin muhasebe meslek etiğine ilişkin algılarının farklılaştığı belirlenen değişkenlerdendir. Eweje ve Brunton (2010) da çalışmalarında benzer şekilde muhasebe meslek etiğine ilişkin algıların mesleki deneyime göre farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır. Çil Koçyiğit ve diğerleri (2017), Güney (2018) ise çalışmalarında muhasebe meslek etiğine ilişkin algıların staj durumuna göre farklılaşmadığını belirlemişlerdir.

Bundan sonraki çalışmalarda, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bulunan birden fazla üniversite kapsama alınarak farklı üniversitelerde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe meslek etiğine ilişkin algılarının eğitim alınan üniversitelere göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılabilir.

---

#### **YAZARLARIN BEYANI**

Bu çalışmada, Araştırma ve Yayın Etiğine uyulmuştur, çıkar çatışması bulunmamaktadır ve de finansal destek alınmamıştır.

#### **YAZARLARIN KATKILARI**

Çalışma Konsepti/Tasarım – Y. S., F. A.; Veri Toplama – Y. S.; Veri Analizi ve Yorumlama - Y. S.; Yazı Taslağı – F. A.; İçeriğin Eleştirel İncelenmesi – Y. S, F. A.; Son Onay ve Sorumluluk – Y. S., F. A.; Teknik Destek – Y. S.

#### **AUTHORS' DECLARATION**

This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support.

#### **AUTHORS' CONTRIBUTIONS**

Conception/Design of Study – Y.S., F.A; Data Acquisition – Y.S.; Data Analysis/Interpretation – Y. S.; Drafting Manuscript – F. A.; Critical Revision of Manuscript – Y. S., F. A.; Final Approval and Accountability – Y. S., F. A.; Technical Support – Y. S.

---

#### **ETİK KOMİTE ONAYI**

Bu çalışma için etik komite onayı Kastamonu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan alınmıştır (Tarih: 30.06.2020, Toplantı Sayısı: 2, Karar Sayısı: 6)

#### **BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM**

Katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

## **ETHICS COMMITTEE APPROVAL**

This study was approved by the Kastamonu University Social and Humanities Research and Publication Ethics Committee (Date: 30.06.2020, Meeting No: 2, Decision No: 6).

## **INFORMED CONSENT**

Written consent was obtained from the participants.

---

## **KAYNAKÇA**

- Ağyar, E., Angay Kutluk, F., ve Cengiz, E. 2012. “Meslek Yüksekokulları Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Değişkenler Işığında Mesleki Etiğe Bakış Açılarının İncelenmesi (Akdeniz Üniversitesi Örneği)”, *Journal of Yasar University*, 25(7), 4203-4228.
- Akın, O. ve Özdaşlı, K. 2014. “Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Uymaları Gereken Etik İlkelerine Uyma Düzeyine Yönelik Meslek Mensupları ile Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Algıları”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 63, 59-74.
- Alkan, G.İ. 2015. “Muhasebe Eğitiminde Etik: Ön Lisans Öğrencilerinin Etik Algılarına Yönelik Bir Araştırma”, *Business and Economics Research Journal*, 6(2), 113-125.
- Arslan, H., Gökoğlan, K. ve Bulut, M. 2018. “Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Meslek Etiği Algıları Üzerine Bir Araştırma”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), 278-294.
- Aydın, İ. 2012. *Yönelimsel Mesleki ve Örgütsel Etik (5. Baskı)*, Pegem Akademi Yayıncılık, İstanbul.
- Bilen, A. ve Yılmaz, Y. 2013. “Muhasebe Mesleğinde Etik ve Etikle İlgili Çalışmalar”, *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(6), 57-72.
- Buyruk Akbaba, A.N. 2018. “Muhasebede Etik, Mesleki Değerler, Etik ve Tutum, IES 4 Kapsamında İnceleme”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20 (Özel Sayı), 762-778.
- Ceylan, P. ve Terzi, S. 2016. “Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Mesleki Etiği Algılamalarının İncelenmesi: Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği”, *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13, 312-327.
- Costa, A. J., Pinheiro, M.M., and Ribeiro, M.S. 2016. “Ethical Perceptions of Accounting Students in a Portuguese University: The Influence of Individual Factors and Personal Traits”, *Accounting Education*, 25(4), 327-348.
- Çavuşoğlu, K. ve Angay Kutluk, F. 2016. “Meslek Yüksekokulunda Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin

- Muhasebe Etiğine Bakış Açılarının Tespitine Yönelik Bir Araştırma: Anamur MYO Örneği”, Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 8(2), 109-120.
- Çil Koçyiğit, S., Uzuner, M., Salgın, E. ve Yüksek, M. 2017. “Öğrencilerin Muhasebe Meslek Etiği Algısı: Gazi Üniversitesinde Bir Uygulama”, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10(2), 158-177.
- Erkal, P. ve Bektaş, M. 2016. Etik İklim, Etik Liderlik ve İş Tatmini İlişkisi: Bir Ampirik Çalışma, 15. Ulusal İşletmecilik Kongresi, 26-28 Mayıs 2016, İstanbul.
- Erol Fidan, M. ve Subaşı, Ş. 2014. “Muhasebe Meslek Mensubu Adaylarının Etik Algıları: İstanbul İli Örneği”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 64, 11-130.
- Eweje, G. ve Brunton, M. 2010. “Ethical Perceptions of Business Students in a New Zealand University: Do Gender, Age and Work Experience Matter?”, Business Ethics: A European Review, 19(1), 95-111.
- Gülmez, C., Kılılı, M. ve Öz, B. 2016. “Üniversite Öğrencilerinin Muhasebe Meslek Etiğine Bakış Açılarının İncelenmesi: OKÜ Öğrencileri Örneği”, Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies, 2(3), 98.
- Güney, C. 2018. “Muhasebe Meslek Mensubu Adaylarının Mesleki Etik Algısı Üzerine Bir Araştırma: Gazanfer Bilge Meslek Yüksekokulu Örneği”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 17(65), 295-316.
- Güney, C. ve Biçer, M.S. 2016. “Muhasebe Meslek Etiği ve Erzincan İlinde Bir Araştırma”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(45), 790-802.
- Gür, E. 2018. “Muhasebe Meslek Etiği”, Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2), 371-407.
- Gürbüz, H. ve Yılmaz, V. 2016. “Muhasebe Meslek Etiği ve Eskişehir İl Merkezinde Bir Uygulama”, 7. Uluslararası Girişimcilik Kongresi 12-14 Mayıs, Kırgız-Türk Manas Üniversitesi, Bişkek-Kırgızistan, 417-438.
- Hatcher, T. 2004. “Environmental Ethics as an Alternative for Evaluation Theory in for-profit Business Contexts”, Evaluation and Program Planning, 27(3), 357-363.
- İşgüden, B. ve Çabuk, A. 2006. “Meslek Etiği Ve Meslek Etiğinin Meslek Yaşamı Üzerindeki Etkileri”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(16), 59-86.
- Jennings, M.M. 2004. "Incorporating Ethics and Professionalism into Accounting Education and Research: A Discussion of the Voids and Advocacy for Training in Seminal Works in Business Ethics", Issues in Accounting Education, 19(1), 7-26.
- Jonson, E.P., McGuire, L.M. ve O'Neill, D. 2015. “Teaching Ethics to Undergraduate Business Students

- in Australia: Comparison of Integrated and Stand-Alone Approaches”, *Journal of Business Ethics*, 132, 477-491.
- Mirshekary, S. ve Carr, R. 2015. “Effects of Exposure to Unethical Practices on the Personal Attitudes of Accountants in Small Accounting Firms”, *Journal of Management & Organization*, 21(1), 98-106.
- Moore, G.E. 2004. *Principia Ethica*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Nuttall, J. 1993. *Moral Questions: An Introduction to Ethics*, Polity Press, Cambridge.
- O’Leary, C. 2009. “An Empirical Analysis of the Positive Impact of Ethics Teaching on Accounting Students”, *Accounting Education: An International Journal*, 18(4-5), 505-520.
- Paliwal, M. 2006. *Business Ethics*, New Age International Publisher, New Delhi.
- Popkin, R.H. ve Stroll A. 1986. *Philosophy Made Simple*, Heinemann, London.
- Pieper, A. 1999. *Etiğe Giriş (Çev: Veysel Atayman, Gönül Sezer)*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Sakarya, Ş. ve Kara, S. 2010. “Türkiye’de Muhasebe Meslek Etiğine Yönelik Düzenlemeler ve Meslek Mensupları Tarafından Algılanması Üzerine Bir Alan Araştırması”, *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(18), 57- 72.
- Seib, P. ve Fitzpatrick, K. 1995. *Public Relations Ethics*, Harcourt Brace College Publishers, Orlando FL.
- Stroll, A.A., Long, A.A., Bourke V.J. ve Cambell, R. 2008. *Etik Kuramları, (Çev: Mehmet Türkleri)*, Lotus Yayınevi, Ankara.
- Uyar, S., Kahveci, A. ve Yetkin, M. 2015. “Öğrencilerin Muhasebe Meslek Etiği Algısı: ALTSO Meslek Yüksekokulu Örneği”, *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 237-247.
- Yalçın, S. 2019. “Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Etik Konusunda Tutumları: Kütahya Araştırması”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (83), 147-172.
- Yıldız, D. ve Uzunsakal, E. 2018. “Alan Araştırmalarında Güvenilirlik Testlerinin Karşılaştırılması ve Tarımsal Veriler Üzerine Bir Uygulama”, *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 14-28.
- Yücel, R. ve Kartal, C. 2014. “Muhasebecilerin Mesleki Uygulamalarındaki Etik Algılarına İlişkin Bir Araştırma”, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (2), 123-148.